

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 47 i första kammaren av herr *Ericsson, Herman, m. fl.* samt nr 80 i andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö m. fl.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i epidemilagen, att kostnad för vård och underhåll, som avses i 23 § samma lag, helt bestrides av statsmedel i fråga om person, vilken insjuknat eller misstänkes hava insjuknat utom riket. Härjämte hava motionärerna anhållit, att vederbörande utskott måtte utforma förslag till ändrad lagtext.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver begärt yttrande från medicinalstyrelsen, varjämte svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet beretts tillfälle att yttra sig äver motionerna. I anledning härav hava yttranden inkommit dels från medicinalstyrelsen — som tillika överlämnat av styrelsen från vissa underlydande myndigheter infordrade handlingar i ärendet — dels ock från styrelserna för nyss nämnda sammanslutningar. Yttrandena — med uteslutande av de till medicinalstyrelsen inkomna handlingarna — finnas såsom bilagor A—C fogade vid detta utlåtande. Utskottet får hänvisa till innehållet i bilagorna.

Gällande allmänna bestämmelser angående vården av smittsamma sjukdomar återfinnas i epidemilagen den 19 juni 1919. Enligt nämnda lag skall för ordnande av den allmänna sjukvården vid smittsamma sjukdomar riket vara indelat i epidemidistrikt. Ett dylikt distrikt utgöres i princip av landstingsområde eller av stad, som ej deltagar i landsting (16 §). Handhavandet av epidemidistriktets angelägenheter tillkommer i stad, som utgör eget distrikt, stadsfullmäktige samt å annan ort landstinget (17 §). Epidemidistrikt skall äga tillgång till erforderligt antal platser å epidemisjukhus och skall därjämte vara försett med erforderlig utrustning för tillfälliga sjukvårdslokaler, vilka under särskilda omständigheter kunna erfordras. Ledningen av epidemisjukhusväsendet inom varje distrikt tillkommer en epideminämnd (18 och 19 §§). Den, som insjuknat i smittsam sjukdom, åtnjuter kostnadsfritt vård och

underhåll i allmänt rum å epidemisjukhus eller tillfällig sjukvårdslokal. Kostnaden härför gäldas av det epidemidistrikt, varest personen insjuknade. Motsvarande gäller beträffande den, vilken misstänkes vara behäftad med smittsam sjukdom eller föra smitta och av sådan anledning intagits å sjukvårdsinrättning av nyss angiven beskaffenhet (23 §).

De sjukdomar, vilka avses med nu ifrågavarande bestämmelser, äro enligt en i lagen (2 § 1 mom.) intagen uppräknig följande, nämligen: pest, kolera, smittkoppor, fläckfeber, nervfeber, paratyfus, scharlakansfeber, difteri, akut barnförlamning, smittsam hjärnfeber och rödsot. På grund av förordnande av Kungl. Maj:t hänföras hit jämväl återfallsfeber, sömnsjuka, undulantfeber och Weils sjukdom.

I anslutning till i epidemilagen givna föreskrifter till förekommande och hämmande av angivna sjukdomar stadgas (i 14 §), att sålunda meddelade föreskrifter skola i tillämpliga delar gälla även för att förhindra i n f ö r a n d e i r i k e t av dessa sjukdomar. Om de åtgärder, som därutöver kunna finnas erforderliga för att förhindra smittsamma sjukdomars införande i riket, förordnar Konungen.

Vad angår bestridande av vårdkostnaden för den händelse, att person, som utomlands insjuknat i epidemisk sjukdom, ankommer till Sverige, innehåller lagen intet uttryckligt stadgande. Ej heller synes nämnda spörsmål hava särskilt uppmärksamrats i den kungl. proposition (153/1919), varigenom förslag till epidemilag framlades, eller under förslagets behandling i riksdagen. Emellertid har — såsom i motionerna framhållits — i ett av Kungl. Maj:t den 5 september 1941 avgjort fall marinen förklarats ej vara pliktig svara för vederbörande epidemidistrikts kostnad för vård å epidemisjukhus av sjöman, som insjuknat i nervfeber under utrikes resa med marinen tillhörigt fartyg. Härigenom har ansetts fastslaget, att i dylika fall vårdkostnaden skall bestridas av det epidemidistrikt, inom vilket den sjuke vårdas.

I detta sammanhang må erinras, att Kungl. Maj:t med tillämpning av bland annat 14 § epidemilagen utfärdat *karantänkungörelse* den 4 maj 1934 (nr 142) och *kungörelse om sanitär kontroll över luftfarten* den 31 augusti 1938 (nr 563). Genom karantänkungörelsen meddelas bestämmelser till skydd mot införande i riket genom sjö- eller landtrafik av pest, kolera, fläckfeber och smittkoppor. Vad beträffar kungörelsen om sanitär kontroll över luftfarten lämnas däri särskilt ingående föreskrifter rörande sistnämnda sjukdomar, medan vissa allmänna bestämmelser i samma kungörelse avse jämväl andra slag av smittsamma sjukdomar. Enligt båda kungörelserna upptagas i viss utsträckning avgifter av vederbörande för den behandling, som däri föreskrives. Emellertid stadgas för det fall att någon, som enligt kungörelserna skall isoleras, intages i allmänt rum å epidemisjukhus eller tillfällig sjukvårdslokal, att kostnaden för hans underhåll och vård skall gäldas av epidemidistriktet.

Såsom i motionerna påpekats, utgår s t a t s b i d r a g dels till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, dels ock till driften av dylika sjukhus. Enligt kungörelse den 5 maj 1939, nr 261, (ändrad genom kungörelse nr

1050/1940) utgår i sistnämnda hänseende statsbidrag med i regel två kronor för dag och varje kostnadsfritt vårdad sjuk. För detta ändamål har anvisats ett förslagsanslag för budgetåret 1941/42 av 1,600,000 kronor och för budgetåret 1942/43 av 1,200,000 kronor.

I anslutning härtill torde böra erinras om vissa bestämmelser i *lagen den 22 juni 1939 om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*, vilka försatts i tillämpning genom förordnande av Kungl. Maj:t den 8 december 1939. Genom denna lag åsyftas att effektivt anordna sjukhusvården i krig och under andra utomordentliga förhållanden. Därvid göres åtskillnad mellan militära och civila sjukhus, till vilka senare hänföras, bland annat, epidemisjukhus och i epidemilagen angivna tillfälliga lokaler för vård av epidemiskt sjuka. Enligt bestämmelse i lagen skola kostnaderna för sådana civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara — liksom för militära sjukhus — i princip bestridas av statsmedel. Beträffande civila sjukhus i övrigt utgå av statsmedel huvudsakligen endast kostnader för vård av s. k. krigsskadade, under det att eljest kostnaderna bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid.

Enligt 1919 års epidemilag skall i princip varje landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, utgöra ett epidemidistrikt för ordnande av den allmänna sjukvården vid smittsamma sjukdomar. Det åligger bland annat epidemidistriktet att — med visst bidrag av statsmedel — bekosta vård och underhåll i allmänt rum å epidemisjukhus eller därmed jämställd tillfällig sjukvårdslokal av dem, som inom distriktet insjuknat i smittsam sjukdom, varå lagen äger tillämpning. Sistnämnda stadgande, som upptagits i 23 § av lagen, förutsätter efter ordalagen, att den sjuke vid insjuknandet uppehöll sig inom något av rikets epidemidistrikt. Bestämmelsen kan däremot ej omedelbart tillämpas, om någon i samband med vistelse utomlands ådrager sig epidemisk sjukdom och, sedan han anlant till Sverige, härstädes intages för vård å sjukvårdsinrättning. I praxis har för sådant fall gjort sig gällande den uppfattningen, att ifrågavarande kostnad skall bestridas av det epidemidistrikt, inom vilket den sjuke kommit att vårdas.

Utakottet.

I de till behandling föreliggande motionerna har — med hänsyn till de verkningar i ekonomiskt hänseende denna regel kunde få för vissa epidemidistrikt — hemställts om sådan ändring i epidemilagen, att i fråga om person, som insjuknat eller misstänkes hava insjuknat utom riket, kostnaden komme att helt bestridas av statsmedel.

Några allvarliga olägenheter torde hittills icke hava framträtt av den nu tillämpade ordningen, enär, såsom medicinalstyrelsen i ärendet framhållit, antalet å epidemisjukhus vårdade personer, vilka insjuknat utomlands, varit ringa. Medicinalstyrelsen har med hänsyn härtill uttalat, att lagändring i det av motionärerna angivna syftet ej vore av behovet påkallad.

Emellertid synes det ingalunda uteslutet — såsom medicinalstyrelsen ock antytt — att de här avsedda fallen i framtiden kunna bliva mera allmänt förekommande inom ett eller annat epidemidistrikt. Mängden av dylika fall

torde nämligen i första hand bero av utomlands rådande förhållanden, vilka icke låta sig förutses.

Enligt utskottets mening kan det knappast anses förenligt med rättvisa och billighet, att enstaka epidemidistrikt nödgas i huvudsak själva svara för mera betydande kostnader av den anledningen, att till dessa distrikt anlända personer, som utom riket insjuknat i epidemisk sjukdom. Vad motionärerna härutinnan anfört eller att vissa gränsdistrikt kunde oskäligt betungas ävensom att det i hög grad vore ett riksintresse, att smitta hindrades inkomma i landet, torde icke kunna fränkännas berättigande. Utskottet finner därför att på förevarande punkt en ändring bör komma till stånd i av motionärerna angiven riktning. Denna fråga synes äga visst samband med av Kungl. Maj:t ensam utfärdade bestämmelser om karantän och om sanitär kontroll över luftfarten, i vad dessa reglera betalningsskyldigheten för vård- och underhållskostnad beträffande person, som till följd av där givna stadganden intagits å epidemisjukhus. Med hänsyn härtill och då utformningen av den ifrågasatta ändringen lämpligen torde böra göras till föremål för en närmare undersökning, vill utskottet för närvarande allenast föreslå, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av motionerna I: 47 och II: 80, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående betalningsskyldigheten för vård och underhåll å sjukvårdsinrättningar här i riket av epidemiskt sjuka, vilka insjuknat utom riket, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda; samt

B. att motionerna, i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1942.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Wistrand, Olof Carlsson*, Sten, Holstenson, Nils Elowsson* och *Näslund*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Olofson* i Västerås*, *Hallagård, Hermansson, Holm*, Larsson* i Östersund och *Håstad*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 6 februari 1942 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att senast den 15 mars 1942 till utskottet avgiva yttrande angående motion i andra kammaren nr 80 om viss ändring av epidemilagen och motion i första kammaren nr 47 om bestridande med statsmedel av hela vårdkostnaden för person, som utom riket insjuknat i epidemisk sjukdom och under sjukdomen inkommit till Sverige.

Med anledning härav får medicinalstyrelsen anföra följande.

Motionärerna konstatera, att enligt gällande bestämmelser kostnaderna för vård och underhåll av person, som insjuknat i sådan sjukdom, vara epidemilagen har tillämpning, och därför intagits å allmänt rum å epidemisjukhus, bestridas av det epidemidistrikt, där insjuknandet skedde. Rörande sådan person, som insjuknat utom riket, saknas däremot bestämmelser. Med anledning av Kungl. Maj:ts utslag den 5 september 1941 rörande bestridandet av kostnaderna för vården å epidemisjukhus av en utrikes i nervfeber insjuknad sjöman å flygplanskryssaren Gotland, varigenom marinen ej ansågs skyldig ersätta kostnaderna, kan prejudikat anses föreligga att kostnaderna för vården av utrikes insjuknad person skall bestridas av det epidemidistrikt, inom vilket han vårdas.

Motionärerna framhålla, att detta bedömande av insjukningsorten kan medföra oskäligen bördor för det epidemidistrikt, över vilka utomlandstrafiken är särskilt omfattande, och att det därför vore skäligen att staten helt bekostade vård och underhåll av dessa sjuka.

Motionerna utmynna i en hemställan att riksdagen måtte besluta sådan ändring av epidemilagen att kostnaden för vård och underhåll, som avses i 23 § epidemilagen, i fråga om person, som insjuknat eller misstänkes ha insjuknat utom riket, helt bestrides av statsmedel.

Medicinalstyrelsen har infordrat dels uppgifter om det antal utrikes insjuknade personer, som under de sista fem åren vårdats å epidemisjukhusen inom vissa epidemidistrikt dels ock yttranden angående förslaget.

Av ovannämnda uppgifter framgår följande.

Antal personer, som under åren 1937—1941 insjuknat utomlands och intagits å epidemisjukhus, samt medeltal å epidemisjukhusen intagna personer under åren 1937—1939 samt medelkostnaden per vård dag under sistnämnda tid.

Epidemidistrikt	Antal intagna personer som insjuknat utomlands					Summa	Medeltal under åren 1937—1939	Medelkostnad per vård dag 1937—1939
	1937	1938	1939	1940	1941			
Stockholms stad.....	12	8	4	16	2	42	3,716	9.88
Göteborgs »					drygt	10	2,431	9.85
Malmö »	1		2	1		4	1,106	9.37
Norrköping »						0	946	13.95
Hälsingborg »						9	509	7.82
Gävle »						4	203	10.96
Sundsvall »		3	1		1	5	688	4.73
Stockholms län						3	1,572	
Göteborgs och Bohus län ..						0	1,035	
Malmöhus län.....						3	1,543	
Älvsborgs »						0	2,130	
Värmlands »						0	1,194	
Norrbottnens »						14	2,743	

Sammanställningen utvisar, att antalet å epidemisjukhusen vårdade personer, som insjuknat utomlands, är mycket ringa såväl absolut som i förhållande till antalet intagna. I medeltal ha årligen å Stockholms epidemisjukhus vårdats 8 sådana patienter, å Göteborgs och Hälsingborgs 1 å 2 samt å övriga mindre än 1.

Då vårdkostnaderna per underhållsdag kan anslås till omkring 10 kronor och medelvårdtiden kan antagas till 30 dagar, torde kostnaderna kunna beräknas till 300 kronor per intagen utomlands insjuknad. Härå utgår emellertid statsbidrag med 2 kronor per underhållsdag, varför kostnaderna för vederbörande epidemidistrikt torde begränsa sig till omkring 240 kronor.

Vad angår förslaget till ändrade bestämmelser tillstyrkes detta av Stockholms, Malmö, Gävle och Sundsvalls städers epidemidistrikt samt Stockholms, Göteborgs och Bohus läns och Värmlands epidemidistrikt. Göteborgs stads epidemidistrikt framhåller, att med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna en lagändring är så gott som betydelslös för staden. Hälsingborgs epidemidistrikt håller före att kostnaderna för vården av sjömän liksom hittills bör bestridas av rederiet och Malmöhus läns epidemidistrikt har slutligen intet att erinra mot den föreslagna ändringen.

Medicinalstyrelsen, som för sin del anser, att frågan icke är av den storleksordning att en lagändring i och för sig är befogad, finner sig dock med hänsyn till att i en framtid ett flertal fall kunna komma att betunga en och samma huvudman och i betraktande av den ställning de tillfrågade huvudmännen intagit icke vilja motsätta sig att bestämmelser utfärdas i enlighet med motionärernas yrkande.

Stockholm den 14 mars 1942.

J. AXEL HÖJER

G. Ankarswärd

Félix Peyron

Bilaga B.

Till riksdagens andra lagutskott.

Sedan svenska stadsförbundet beretts tillfälle att avge yttrande över motionerna nr 47 i första och nr 80 i andra kammaren om *vissa ändringar i epidemilagen*, får förbundets styrelse härmed värdsamt anföra följande.

I motionerna har enligt styrelsens mening på ett ingående och övertygande sätt påvisats, att epidemidistrikt, över vilka en livlig utlandstrafik förekommer, lätt kunna åsamkas oskäligen utgifter för epidemivård åt besättningar på svenska fartyg. Av två närbelägna hamnar torde fartygsbefälhavaren naturligtvis nog helst söka sig till den, som tillhör epidemidistrikt med bästa möjliga epidemisjukvård och som således också haft de största kostnaderna för beredande av denna vård. Fallor bördan ojämnt redan på gränsdistrikten, bli å andra sidan de innanförhängande helt förskonade. Att skydda landet för utifrån kommande smittorisker måste dock anses vara en hela landets angelägenhet och kostnaderna synas därför böra bäras av staten. Den omständigheten att statens bidrag till epidemivården lagfästes i en tid, då epidemifaran sannolikt var mindre än nu och penningvärdet ett annat, synes utgöra ytterligare skäl för ett bifall till de i motionen framförda yrkandena. Styrelsen vill för sin del därför livligt tillstyrka bifall till dessa.

Stockholm den 3 mars 1942.

För Svenska stadsförbundets styrelse

JOHAN-OLOV JOHANSSON

Dess ordförande.

Henning Karlson

Bilaga C.

Till andra lagutskottet.

Genom remiss den 3 februari 1942 har andra lagutskottet berett svenska landstingsförbundet tillfälle att avgiva yttrande över två likalydande motioner, väckta i första kammaren av herr Herm. Ericsson m. fl. (I: 47) och i andra kammaren av herr Hagberg i Malmö m. fl. (II: 80) om viss ändring av epidemilagen. Med anledning härav får förbundets styrelse värdsamt anföra följande.

De i motionen berörda förhållandena hava betydelse för kuststäder, i första hand för dem, som hava livlig sjötrafik med utrikes ort. Huruvida det under de gångna åren varit något större antal utom riket insjuknade, som intagits å epidemisjukhusen i dessa städer, har styrelsen icke kännedom om. I motionen beröres endast ett fall. Men det kan givetvis inträffa, såsom där framhålles, att epidemidistrikt kan komma att åsamkas väsentliga kostnader för vård av dylika utomlands insjuknade. Med hänsyn härtill och till att det knappast kan anses rättvist, att epidemidistrikt vid kusten belastas med kostnaderna för vård av dessa sjuka, finner styrelsen skäl tala för att staten påtager sig dessa kostnader.

Nu berörda spörsmål utgör endast ett exempel på att epidemilagens bestämmelser kunna medföra orättvisor. Andra exempel härpå kunna anföras. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att epidemilagens avfattning försvårar att patienter, som insjuknat i främmande epidemidistrikt, vårdas å det egna distriktets sjukhus, ehuru de hava bekvämare och bättre förbindelser till detta än till det områdes sjukhus, där de insjuknat. Detta förhållande gör sig särskilt gällande beträffande epidemidistrikt, som omgiva städer utanför landsting. Epidemilagens bestämmelser, att person, som insjuknat inom distriktet, skall åtnjuta kostnadsfri vård å dettas sjukhus, utgör uttryck för den riktiga grundsatsen, att dylik sjuk icke skall transporteras lång väg, utan åtnjuta vård å närmaste epidemisjukhus. Då det emellertid mången gång kan vara lika nära eller närmare väg till sjukhus i det egna epidemidistriktet, synes det enligt styrelsens mening motiverat, att epidemilagen omformulerats därhän, att dylika patienter i första hand skola intagas å det egna distriktets sjukhus.

Förevarande frågor torde böra beaktas vid en allmän revision av epidemilagen, som tager sikte på att i möjligaste mån undanröja de orättvisor, som sammanhånga med lagens nuvarande formulering.

Stockholm den 4 mars 1942.

För Svenska landstingsförbundets styrelse:

ERIK FAST

Ivar Dahlgren